

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

KALEKALE (1978) FAKİR BAYKURT (1929-1999)

İçindekiler

Kurt
Koca Şemistan
Foto Şahin
Sarıkız
Gümüş Hoca
Eski Bir Öğrencim
Yapıların Harcı
Cüzdan
Ankara'nın İşyarları
Duvarcı Ali Usta
Piç Kurusu
Babamın Soylu Tazısı
Kaplum Eti
Delişeker
Kör Hamdi'nin Horozu
Zarife
Kuzlusay Camisi
Ders Parası
Kalekale

Hakkında

"Fakir Baykurt'un 1978 yılında yayımladığı 10. sırada yer alan kitabıdır. *Kalekale*'de yer alan 19 hikâyeden 15'inde tek vaka bulunmaktadır. Bunlar: '*Kurt, Koca Şemistan, Foto Şahin, Sarıkız, Gümüş Hoca, Cüzdan, Ankara'nın İşyarları, Duvarcı Ali Usta, Piç Kurusu, Babamın Soylu Tazısı, Kaplum Eti, Delişeker, Kör Hamdi'nin Horozu, Zarife, Kalekale*' isimli hikâyelerdir. İlk dönem hikâyelerine göre yazarın ustalaştığını söyleyebiliriz. Hikâye unsurlarını daha sağlam bir şekilde kullanmaya başlamıştır. İlk hikâyelerinde dikkati çeken mahalli özelliklerin daha da azaldığı söylenebilir" (Yanardağ 2005, 182).

KURT

Kişiler

Eraslan (Duygusal/Mantıklı) Erikdibi'nde yaşayan bir köylü olan erkek anlatı kişisi, anlatının başkişisidir. Annesi Karakız ve eşi de Güleser'dir. Babası seferberlik yıllarında düşmanla çarpışmıştır. Ailesinden ve köylülerden yeterince saygı görmediğini düşünen anlatı kişisi, dağda kuru dal toplarken karşılaştığı kurdu öldürerek saygınlık kazanmaya karar verir. Bu amaçla kurdun karşısına çıkar ve onunla yüzleşir.

Duyarlı "Dağların bunca güzelliği varken köy pis!" Boyları beline çıkan karağanlar, yapışkan dallarıyla uyanmaya başlamışlar. Bahar patlayacak yakında..." (Baykurt 2015, 6).

Tokgözlü “Zaten olacağı bir eşek yükü odun. Dört kuru dal yeter. Şöyle orta büyüklükte dört dal. Kuru odun Güleser’in hoşuna gider. Hafif de çıralı olursa...” Havaya, dala bakmaktan sümbüle, menevşeye bakamıyordu pek. Arada bir, çekiyor çekiyor, göğsünü dolduruyordu: “Ne temiz hava, ne temiz; çakmak gibi!” diyordu. “Köy yatsın çamurun içinde!” Bizim ayılar otursun ossuruk kokusunda!” (Baykurt 2015, 6).

Dürüst “Hep kuru dallar kesiyorum, temizliyorum ormanı, görüyorsun değil mi Hökümet? Görüyorsun değil mi Bakımcı Bey?” Dalları düşürdükten sonra şapkasını çıkarıp baktı çevresine” (Baykurt 2015, 7).

Bilinçli “Yirmi milyondan çoğuz şu ülkede. Köylüleriz. Ne birliğimiz var, ne de işçi arkadaşlarımız gibi sendikamız. Ne kadar enayi ne kadar kör yaratıklarız! Ne kadar ayran geven! Aldığımız pahalı sattığımız ucuz” (Baykurt 2015, 7).

Küçümsenen “Öyle bir iş yap, köy beğensin ulan! Adam yerine koymadılar, hiçbir sözünü ciddiye almadılar, bir iş yap, yedisinden yetmişine aşkolsun desinler! En karnı kara’lar alkış tutup: “Ulan Eraslan, ulan Karakız Yenge’nin oğlu! desinler...” (Baykurt 2015, 10).

Anlatıda adı geçen diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Karakız (Eraslan’ın annesi), Güleser (Eraslan’ın eşi), Çönçön Memiş (Eraslan’ın arkadaşı), Hacı İsmail vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Eraslan’ın Küçümsenmesi Erikdibi dolaylarında yaşayan bir köylü olan Eraslan, annesini ve eşini memnun etmekte oldukça zorlanmaktadır. Onların ısrarı üzerine dağa çıkıp odun toplamaya karar verir. Ancak onunla birlikte gelecek bir yol arkadaşı bulamaz. Bunun üzerine Eraslan, bütün tehlikeleri göze alarak dağa tek başına çıkmaya karar verir. Eşeğiyle birlikte yola çıkan Eraslan; yaşadıkları yoksulluğu, köylülerin bilinçsizliğini, kurnazlığını, siyasilerin bencilliğini ve yalanlarını düşünür. Ailesi ve yakın çevresinden saygı göremeyen Eraslan, askerlik döneminde güçlü bir arkadaşını güreşte nasıl yendiğini hatırlayarak gururlanır. Ormanda ağaçların kuru dallarını nacağıyla kesip kestiği dalları eşeğinin sırtına yükler.

Eraslan’ın Saygınlık Kazanması Kısa bir süre sonra, uzun zamandır yol gittiği ve karnı aç olduğu düşünülen bir dişi kurt görülür. Eraslan, dişi kurdun hamile olduğunu fark eder. Eraslan, eşeğini feda etmek ve kurtla mücadele etmek arasında kalır. Köylüler tarafından küçümsendiğinin farkında olan Eraslan, kendini kanıtlamak amacıyla kurdun karşısına çıkar. Elindeki nacakla kurdu uçurumun kenarına getirmeyi başaran Eraslan, attığı taşla onu aşağıya düşürmeyi başarır. Eşeğine binerek uçurumun aşağısına gelen Eraslan, kurt ölüsünü eşeğin sırtına yükler. Köylerin içinden geçer ve köylüler Eraslan’ın kurt öldürdüğüne inanamazlar. Bir kurt öldürmüş olan Eraslan köylülerden saygı görmeye başlar. Bununla birlikte Eraslan’ın özgüveni yerine gelir ve kendiyile gurur duymaya başlar.

Temalar

Onur Kısa anlatı, Erikdibi adındaki kırsal bir beldede geçer. Hayatı boyunca köyde yaşamış olan Eraslan, ailesi ve hemşerileri tarafından yeterince saygı görmemekten şikâyet eder. Ailesinin ısrarlarına rağmen karanlık ve kapalı bir havada odun toplamak için dağa gider. Dağda dişi bir kurtla karşılaşan Eraslan başlangıçta eşeğini gözden çıkarıp onun yenmesine göz yummaya karar verir. Fakat kısa bir süre sonra kurdun karşısına çıkıp onu öldürerek saygınlığını geri kazanmaya karar verir. Kurdu uçurumdan aşağıya düşürmeyi başaran Eraslan, onun ölüsünü eşeğin sırtına yükler ve onu köyde sergiler. Eraslan’ın kurt öldürdüğünü gören yerliler ona karşı korku kaynaklı saygı duymaya başlarlar.

KOCA ŞEMİSTAN

Kişiler

Mertali Köyden Serpmeler’deki Derbent Boğazı’na göç etmiş ve ailesiyle birlikte kente yerleşmeye çalışan bir anlatı kişisidir. Anlatının başkışisi, kendisi ve ailesi için kentte bir ev yaptığı

sırada hemşerilerinden yeterince yardım görmemiş olmaktan huzursuzluk duyar. Fakat Koca Şemistan Mertali'nin yardımına koşar.

Halis Mertali'nin hemşerisidir ve gecekonduunda onunla ailesini bir aydan fazla misafir etmiştir. Mertali'nin kente yerleşmesine ve bir ev yapmasına yardımcı olur.

Şemistan Mertali'nin hemşerisi olan yaşlı anlatı kişisi Fatih Mahallesi'nde ikamet eder. Zor gününde Mertali'nin yardımına koşar.

Muharrem Usta Evin temelini kazıyan ve evi inşa eden Beypazarlı ustadır.

Anlatıda yer alan diğer kişilerin isimleri şunlardır: Naile; Mertali'nin kızıdır, Gülistan; Mertali'nin eşidir, Ali vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Mertali'nin Kente Yerleşmeye Çalışması Derbent Boğazı'na göç etmiş olan Mertali, hemşerisi Halis'in evinin üst tarafına kendisi için bir gecekondu yapmaktadır. Evin yapım masrafı üç bin lira tutmuş ve ustayla işçi bulunamadığı için gecekonduunun yapım süreci çok uzamıştır. Bir aydan fazla bir süredir ailesiyle Halis'in evinde kalmış olan Mertali oldukça mahcupdur. Temel yerinin kazılması için Muharrem Usta birkaç ameleyle birlikte gelir. Fakat malzeme eksikliği ve şehirdeki ustalarla amelelerin beceriksizliği nedeniyle Mertali, evinin sağlam olmayacağından endişe eder.

Şemistan'ın Mertali'ye Yardım Etmesi Bir süre sonra Fatih Mahallesi'nde yaşayan Koca Şemistan, kazması ve küreğiyle Mertali'nin yanına gelir. Gecekonduunun inşa edilmesi için bütün gücünü ve tecrübesini hiç esirgmeden kullanır. Şemistan şehre yerleşen Mertali'yi tebrik eder ve ona iyi dileklerde bulunur. Gösterdiği çabanın hatırlanması için evin bahçesine birkaç tane fidan eker. Ardından Mertali Şemistan'ı evine uğurlamak için onu bir araca bindirir. Fakat şoför yardımcısının Şemistan'a saygısızlık yaptığı görülür. Köyden kente göç etmiş olan insanların ne kadar yozlaştığı gözler önüne serilir. Şemistan araca binmeye çalışırken yere düşer ve alnını yere vurur.

Temalar

Yabancılaşma Ailesini daha iyi yaşam koşullarına kavuşturmak ve daha yüksek miktarda para kazanmak gibi umutlarla köyden kente göç etmiş olan Mertali çeşitli zorluklarla karşılaşır. Öncelikle hemşerisi Halis'in mahallesinde kendisi için bir gecekondu inşa etmekte oldukça zorlanır. Köylülerinden yardım bekleyen Mertali'ye yalnızca Koca Şemistan yardım elini uzatır. Başkalarına karşı oldukça ince ve düşünceli olan Şemistan'a kente yerleşmiş olan köylüler oldukça kötü davranırlar. Meta fetişizminin büyümesine kapılmış ve anamalcı dizgenin yozlaştırmasına maruz kalmış olan kişiler yabancılaşmaya uğramışlardır.

FOTO ŞAHİN

Kişiler

Şahin Altınok Anlatının başkışı, Ankara'da askerlik yaptığı yıllarda kendini birçok alanda geliştirmiş ve telefoncu olarak askerlik yapmıştır. Ardından Orman Bölge Şefliği'nin santralinde telefoncu olarak görev yapar. Şefiyle tartışması sonucunda işini kaybeder ve kaplıcalarda turistlerin fotoğraflarını çekerek geçimini sağlamaya başlar. Eşi gebedir.

Karaca Ali Bölgenin sakinlerinden biri olan anlatı kişisi, Şahin Altınok'un santraldeki işine son verildikten sonra onun yerine getirilir. Oldukça yoksul olan Karaca Ali, santralde bulunan eve ailesiyle birlikte yerleşir.

Şef Yusuf Bey Orman Bölge Şefliği'ne bağlı bir santralin yöneticisidir. Temsil ettiği makamın sağladığı imkanları ve imtiyazları kendi çıkarları için suiistimal eder. Korumakla görevli olduğu orman arazilerini zenginlere peşkeş çekerek rant elde eder.

Şevket Demirtaş Harmancık köyünde öğretmenlik yapmaktadır.

Asiye Şahin Altınok'un eşidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Şahin Altınok'un Santralden Atılması İnegöl dolaylarında bulunan ve genellikle dini bütün Müslüman yaşlıların ziyaret ettiği Oylat kaplıcalarında fotoğrafçılık yapan Şahin Altınok, elde ettiği kazancın azlığından ve yaşlıların tutuculuğundan dert yanar. Tutucu yaşlıların fotoğraflarını çekip para kazanmak oldukça zordur. Mamak Muharebede telefoncu olarak askerliğini yapmış olan Şahin Altınok, ardından Orman Bölge Şefliği'nin santralinde çalışmaya başlamıştır. Şef Yusuf Bey'in mal ve para düşkünlüğünden bahseder. Ormana yaptırdığı evlerden ve zenginlere peşkeş çektiği yerlerden dolayı Şahin ciddi derecede huzursuzluk yaşamaktadır. Santralde çalıştığı dönemlerde birçok iş öğrenmiş olan Şahin Altınok fotoğrafçılığı da öğrenmiştir. Bir gün yıldırım düşmesi sonucu tahrip olan santrali tek başına onarmıştır. Fakat Şef Yusuf Bey tarafından ne takdir edilmiş ne de ödüllendirilmiştir.

Şahin Altınok'un Fotoğrafçı Olması Bir gün şefinin büyülenmesine daha fazla katlanamayan Şahin Altınok, ona ters bir cevap verir ve işten ayrılır. Bunu yaparken karnı burnunda olan eşini düşünmüştür. Kaplıcada fotoğraf çekerek para kazanmaya başlayan Şahin A. Yerinin doldurulamayacağını ve şefin ondan özür dileyip işe geri döneceğini düşünür. Fakat Şahin A. yerine Karaca Ali işe alınır. Santralin sunduğu imkanlardan çok memnun kalan Karaca Ali oraya yerleşir. Bu kadar kolay harcanabildiğini fark eden Şahin A. çok öfkelenir.

Temalar

Adaletsizlik Askerlik yıllarında kendini geliştirmek için birçok iş yapmış olan Şahin Altınok, terhis olduktan sonra Orman Bölge Şefliği'ne bağlı bir santrale telefoncu olarak alınır. Disiplini ve çalışkanlığıyla ön plana çıkan anlatı kişisi, şefinin yolsuzluklarına ve yozluğuna ses çıkarmamaya çalışır. Fakat en sonunda bir yıldırım çarpması sonucunda tahrip olan santrali onarması ve karşılığında hiçbir şey görememesi üzerine öfkelenir. Şefiyle tartışan Şahin Altınok işten çıkarılır. Yakın zamanda işine geri döneceğini düşünse de yerine bir başkası işe alınır. Şahin Altınok, haklı olmasına rağmen mağdur duruma düşer.

SARIKIZ

Kişiler

Hakkı Efendi Anlatının başkişilerinden biridir. Yeter Aba'nın Sarıkız'ına araçla çarpar ve kazayla onun ölümüne sebep olur.

Yeter Aba Sarıkız'ı öz çocuğu gibi büyütmüş bir köylüdür.

Hacı Veli Bucaklı bir köylüdür.

Sarıkız Bir aracın çarpması sonucu ölen inektir.

Turnali Hakkı Efendi'nin kuzenidir ve inşaatlarda diğer Sarıkayalılar gibi amele olarak çalışır.

Küpelî Yusuf Yeter Aba'nın eşi ve Sarıkız'ın sahibidir.

Hüseyin Bilgiç Mevcut iktidar partisinin bölgedeki temsilcilerinden biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Dağlı İşçilerin Et Yemeye Karar Vermeleri Sarıkaya yakınlarındaki bir dağ köyünde yaşayan yerliler, oy verip iktidara getirdikleri siyasi partiler tarafından seçimlerden sonra hep yarı yolda bırakılmışlardır. Yönetime gelen her siyasi parti, kendisini ve yandaşlarını zenginleştirmiştir. Dağlık bölgedeki ormanlar zaman içinde ağaçsızlandırılmış ve köylüler açlığa mahkûm edilmişlerdir. Yaşadıkları yoksulluktan bunalan köylüler, partili Hüseyin Bilgiç'le görüşüp iş isterler. Hüseyin Bilgiç köylülere inşaatlarda iş bulur ve köylülerin ihtiyaç duyduğu iş araçlarını borç karşılığında onlara tedarik eder.

İşçilerin Yeter Aba'nın Sarıkız'ına Araçla Çarpıp Öldürmeleri Şantiyelerde amele olarak çalışmaya başlayan yerliler, zaman içinde kendi ormanlarını talan etmeye başlar. Ağır işler yapan dağlılar uzun zamandır doğru düzgün yemek yiyememişlerdir. Bunun üzerine Turnali kuzeni Hakkı'dan, köylülerden bir hayvan çalmasını ister. Hakkı Efendi araçla Küpeli Yusuf'un Sarıkız'ına çarpar. Hayvanın yenilebilmesi için onu kesmeye karar verirler. Dağlı işçiler Yeter Aba'ya eşinin kaza geçirdiğini söyleyip onu olay yerine getirirler. Yeter Aba'nın Sarıkız'ın öldüğünü öğrenmesi üzerine üzüleceğini bilen işçiler ona yalan söylemişlerdir. Çocuğu gibi büyüttüğü Sarıkız'ın ölüsünü gören Yeter Aba feryat figan ağlamaya başlar.

Temalar

Toplumsal Sınıf Anlatıda çeşitli roller oynayan Sarıkayalı anlatı kişileri, Türk toplumundaki köylü sınıfının çeşitli tezahürlerini simgelemektedirler. Tam olarak sınıf bilincine ulaşmamış ve küçük çıkarları için kendi sınıfına yabancılaşmış olan köylülerin içine düşmüş oldukları trajikomik durumlar Sarıkız'ın kaza sonucu ölümünün kurgusal bir anlatısı üzerinden okurun gözleri önüne serilir. Çalışabilmek ve daha iyi yaşam şartlarına kavuşabilmek için siyasetçilerle görüşmüş olan köylüler, kısmen de olsa amaçlarına ulaşırlar. Fakat kendi karınlarını doyurmak için yıllarca emek verilerek büyütülmüş olan bir hayvanı öldürürler. Yeter Aba yıllarca emek sarf ederek büyüttüğü Sarıkız'ını kaybeder.

GÜMÜŞ HOCA

Kişiler

Gümüş Hoca “(...) *Gümüş Hoca* adlı hikâyenin başkahramanı bir oyunla sakalı kesilen Gümüş Hocadır. Gümüş Hoca sakallı, dindar birisidir. Amcası oğlu Topal Pehlivan onu sevmez. Öğretmen Hüseyin, Kel Hasan'la birlikte ona bir oyun oynarlar. Gümüş Hocaya devletin sakallı insanları hapse attığını anlatırlar. Onu sakalını kesmeye ikna ederler. Gümüş Hoca sakalsızlığa alışamaz. Kendisine oyun oynandığını anlayınca içinden küfürler savurur” (Yanardağ 2005, 203).

Hüseyin Köyün öğretmenidir.

Kel Hasan Kasabadan aldıklarını köylerde satan bir satıcıdır.

Topal Pehlivan Gümüş Hoca'nın sakallarını kestirerek onu küçük duruma düşürmek isteyen emmi oğludur.

Detaylı Olay Örgüsü

Topal Pehlivan'ın Gümüş Hoca'nın Sakallarını Kestirtmek İstemesi Burdur'un köylerinden birinde yaşayan Gümüş Hoca; kömür yakarak, katran çıkararak ve yaba yaparak geçimini sağlamaktadır. Ancak askerden döndükten sonra sakallarını uzatıp hoca olmuştur. Eşi evin hayatında kutsal kitabı okumaktadır. Onun sakallarından hiç haz etmeyen emmisinin oğlu Topal Pehlivan, onun sakallarını kestirme konusunda kararlıdır. Ülkenin dört bir yanında yayılan Amerikancılık ve dincilikten rahatsızlık duyan Topal Pehlivan Öğretmen Hüseyin'le görüşür. ABD'nin eylemlerinden, mevcut hükümetten ve Gümüş Hoca'dan duyduğu rahatsızlığı dile getirir. Topal Pehlivan Öğretmen Hüseyin'den Gümüş Hoca'nın sakallarını kestirtmesi için yardım ister. Bunun karşılığında onun için horozlarından birini keseceğini söyler. Fakat Öğretmen Hoca Topal Pehlivan'ın teklifini kabul etmez.

Gümüş Hoca'nın Sakalını Kesmesi Ardından Topal Pehlivan, Burdur'dan hayvan satın alıp bunları çevre köylere satan Kel Hasan'dan, devletin Nurcuları hapse attığına dair bir dedikodu çıkarmasını ister. Birkaç gün sonra Kel Hasan Topal Pehlivan'ın isteğini yerine getirir. Devletin Nurcuları hapse attığı dedikodusu ve casusların sakalı olan herkesi jurnallediği haberi yayılır. Sürekli imam hatip okulu açıp solculara eziyet eden hükümetin Nurcuları hapse attığı kulağa inandırıcı gelmese de şüpheye düşen herkes önlem almaya başlar. Öğretmen Hüseyin Gümüş Hoca'yı etraf sakinleşene kadar sakalını kesmesi konusunda uyarır. Bunun üzerine Gümüş Hoca sakalını keser ve cuma günü namaza gitmek amacıyla evden çıkar. Onu sakalsız bir halde gören Topal Pehlivan onunla alay eder. Gümüş Hoca, sakalını kesmesine sebep olan herkese söver.

Temalar

Güç Kurgusal anlatı aracılığıyla içinde yaşanan toplumu yöneten mevcut siyasi erkin egemen kıldığı baskıcı yönetim anlayışı, komik unsurlar içeren ironik bir anlatı aracılığıyla okurun gözleri önüne serilir. Tamamen baskının hâkim olduğu siyasi bir ortamda insanlar, iktidar partisinden ve yürütme organlarından oldukça çekinirler. Sol dünya görüşünün sempatzanı olan Topal Pehlivan, ülkedeki Amerikancı ve dinci politikalardan bunaldığı için dinci ve Nurcu akrabalarından biri olan Gümüş Hoca'dan intikam almak ister. Köyde, hükümetin Nurcuları hapse attığı haberinin yayılmasını sağlayan Topal Pehlivan, emmisinin oğlu Gümüş Hoca'nın çok değer verdiği sakallarını kesmesine sebep olur.

ESKİ BİR ÖĞRENCİM

Kişiler

Öğretmen Anlatıcıdır ve yazarın sözcüsü rolündedir. Anlatının başkişisidir ve ben-öyküsel anlatıcıdır.

Şeref Bey Öğretmenin eski öğrencisidir. Zengin bir iş adamıdır.

Melek Şeref Bey'in ilk eşidir. Zengin bir ailedendir.

Semra Şeref Bey'in ikinci eşidir. Zengin bir ailedendir.

Diğer kişiler: Nurten; hemşire, Cavit Bey; operatör, Başhekim, Yaşar Bey; müsteşar vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Şeref Bey'in Öğretmene İlgisi Göstermesi Sırtında ur olan öğretmen, birkaç hastayla birlikte aynı odaya yatırılmıştır. Ameliyatın yapılacağı günü beklerken öğretmeni, eski öğrencilerinden biri olan Şeref Bey ziyaret eder. Gorkiyat köyünden olan Şeref Bey, ilkokulu bitirdikten sonra Trabzon'a gitmiş ve turizm okumuştur. Kalkınan Yurt adlı bir dergi çıkaran karakter, ABD ve anamalcı politikaları övmektedir. Melek adındaki zengin bir aile kızıyla evlendiğini fakat bunu deneme amaçlı yaptığını söyler. Zira en yakın zamanda eşini boşayıp halktan olan bir kızla evleneceğini söyler. Nüfus sahibi bir iş adamı olan Şeref Bey, öğretmenine saygı gösterir ve onun rahat etmesi için elinden geleni yapar. Fakat öğretmen kendisine sağlanan imtiyazlardan rahatsızlık duyar.

Öğretmenin Şeref Bey'in İkiyüzlülüğünü Anlaması Taburcu olduktan bir süre sonra Şeref Bey öğretmeni ziyaret eder. Her ziyaretinde eve hediyelerle gelir. Öğretmen, anamalcılığı ve ABD politikalarını öven bir derginin sahibi olan öğrencisinden utansa da ona bir şey diyemez. Şeref Bey öğretmenin dergi için yazı yazmasını ister. Fakat bir süre sonra öğretmen tutuklanır. Tutukluluğu süresince Şeref Bey öğretmeni hiç ziyaret etmez veya aramaz. Böylece öğretmen, öğrencisi tarafından kendisine gösterilmiş olan ilginin tamamen gösteriş amaçlı olduğunu anlar. Cezaevinden çıktıktan sonra Ankara'da Şeref Bey'le karşılaşan öğretmen, onun yeniden evlendiğini ve yeni araba aldığını görür. Melek'ten boşanmış olan Şeref Bey, başka bir zengin ailenin kızı olan Semra'yla evlenmiştir. Şeref Bey'in çıkarıcı, ikiyüzlü ve aşırı maddiyatçı bir karakter olduğunu gören öğretmen onu tersler ve oradan uzaklaştırır.

Temalar

Yabancılaşma Anlatının başkişisi olan öğretmenin, büyük olasılıkla yazarın kendisini temsil ettiği söylenebilir. Sosyalist/Komünist dünya görüşünü savunan bir öğretmen, öğrencilerinden birinin Amerikancı ve dinci politikaları benimsediğini, bunların hizmetinde olduğunu ve bu sayede her geçen gün daha da zenginleştiğini görür. Öğretmen, eski öğrencilerinden biri olan Şeref Bey'in kendisine göstermiş olduğu ilginin tamamen gösteriş amaçlı olduğunu fark eder. Anadolu'nun fakir bir köyünde dünyaya gelmiş ve mevcut anamalcı düzenin hizmetkarlarından biri halinde gelerek sınıf atlamış ve kendi sınıfına ihanet etmiş olan Şeref Bey, toplumsal yozlaşmayı simgeleyen en iyi örneklerden biri haline gelmiştir.

YAPILARIN HARCİ

Kişiler

Hacı Anlatının başkişisi, köyden kente göç edip inşaat işçisi olur. Daha sonra usta olur.

Hacılarlı İbrahim İnşaatçı çalışan bir işçidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Hacı'nın Şehre Göç Etmesi Burdur'un köylerinden birinde yaşayan Hacı, hacı olmamasına rağmen bu adı almış olmasından dolayı çevresindekiler tarafından alay konusu edilir. Tanıdıkları Hacı'ya takılmayı severler. Hacı'ya, altınlarını belindeki kuşağa saklayarak sınırı geçmiş olsaydı zengin biri olmuş olacağı söylenerek onunla alay edilir. Kentte yaşayan insanların çok para kazandıklarını duymuş olan Hacı, ailesinin baskılarına rağmen evlenmek istemez ve Burdur'a gitmeye karar verir. Antalya yoluna yakın bir köy olan Kurna'daki arkadaşına gitme bahanesiyle evden ayrılan Hacı, Burdur'a gider.

Hacı'nın İşçi Olması Bir inşaata giden Hacı, işçilere danasının öldüğünü ve bundan dolayı kente göç ettiğini söyler. Onun durumunu gören işçiler ona yatacak yer gösterirler ve harcı nasıl karacağını anlatırlar. Hacılarlı İbrahim, işçiler gelmeden birkaç saat önce harcı yapması konusunda onu uyarır. Fakat betonun köydeki harçlara benzediğini sanan Hacı, harcı akşamdan karar ve uyur. Sabah vakitlerinde uyandığında harcın donduğunu fark eden Hacı, işten atılacağını düşünerek Antalya'ya giden bir araca binip kaçar. Gittiği yerde başarılı bir yapı ustası olan Hacı, birçok yapının yapımında görev almıştır. Kendisi gibi birçok usta yetiştirmiştir. Fakat buna rağmen geçmişte yaşanan bu olay tanıdıkları tarafından onun başına kakılır. Fakat Hacı, bu olayı her dinlediğinde güler ve yapılan her yapının ardında işçilerin emeğinin olduğunu hatırlar.

Temalar

Kimlik Kente göç edip orada çalışmaya başlayan köylülerin iyi ücretler aldıklarını duyan Hacı, genç yaşlarında annesi ve babasından habersiz bir şekilde kente gider. Başlangıçta bir köylü olarak kentte yaşamaya başlayan Hacı bazı sorunlar yaşar. İnşaat işçiliğinde acemidir ve kentteki hayat köydekenden oldukça farklıdır. Fakat zaman içinde Hacı mesleğinde ustalaşır, kent hayatına uyum sağlar ve işçi sınıfı bilincine kavuşur. Bir köylü olarak atıldığı hayata işçi olarak devam eder.

CÜZDAN

Kişiler

Kuyumcu Ragıp'ın Eski Karısı Cüzdanın sahibidir.

Sabahattin Abi Anlatıcının pazarıcı akrabasıdır.

Fadime Anlatıcının pazarıcı yengesidir. Sabahattin'in eşidir.

Salih Pazarıcı anlatı kişilerinden biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Pazarda Cüzdan Bulunması Ulu Cami'den Özgür Mahallesi'ne taşınmış olan pazarda çalışan pazarıcılar oldukça öfkelidirler. Zira pazarın taşındığı yer çamurludur ve belediye yeri düzenleyeceğine söz vermişse de sözünü yerine getirmemiştir. Farklı yerlerden gelen satıcılar birbirinden farklı şeyler satmaktadırlar. Anlatıcı, ağabeyi Sabahattin ve yengesiyile şeker satmaktadır.

Cüzdanın Sahibine Geri Verilmesi Çalıştıkları sırada yerde cüzdan bulan grup, cüzdanda 113 lira olduğunu fark ederler. Başlangıçta cüzdandaki parayı alıp ihtiyaçlarını gidermeyi düşünseler de daha sonra cüzdanın yoksul bir kadına ait olabileceğini düşünerek sahibini aramaya başlarlar. Bir fasulye satıcısı cüzdanın sahibini bulur. Cüzdanın sahibi kilolu olan ve her yerinde altın takıları olan Kuyumcu

Ragıp'ın eski karısıdır. Kadın karakter cüzdanını alıp teşekkür bile etmeden oradan ayrılır. Üçlü cüzdanı ona geri vermiş olduklarına üzülürler.

Temalar

Pişmanlık Özgür Mahallesi'ne kurulan bir pazarda satıcı olarak çalışan anlatı kişileri, buldukları cüzdanın içinde 113 lira bulurlar. Bu parayı sahiplenip borçlarını kapatmayı ve temel bazı ihtiyaçlarını gidermeyi düşünürler. Fakat cüzdanın yoksul birine ait olduğunu düşünerek onu sahibine geri vermeye karar verirler. Fakat cüzdanın sahibi, kendini fazlasıyla beğenmiş varlıklı bir kadındır. Bunun üzerine cüzdanı bulan pazarıcı anlatı kişileri, cüzdanı geri vermiş olmaktan derin bir üzüntü duyarlar.

ANKARA'NIN İŞYARLARI

Kişiler

Bekçi Seyfullah Anlatının başkışı, Kışlaköyü'nde bekçilik yapmaktadır.

Müçteba Bey Bürokrattır.

Diğer kişiler: Muhtar, Kaymakam, JKK, vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Kışlaköyü'ne Valinin Gelmesi Dinlenmek amacıyla Ankara'dan Bursa'daki oylat kaplıcalarına gelmiş olan bürokratlar, ardından Kışlaköyü'ne gelmişlerdir. Muhtar, Kaymakam ve Jandarma Karakolu Komutanı, Vali Müçteba Bey'e eşlik etmektedirler. Geri dönecek olan bürokrate muhtar, Bekçi Seyfullah aracılığıyla bir at hazır eder. Ardından yola çıkılır. Yolculuk sırasında Müçteba Bey, Bekçi Seyfullah'ın atletik ve ince fiziğinden etkilenir. Saatlerce yol yürümesine rağmen sigara içen B. Seyfullah'a çok özenir. Masa başı iş yaptığı için çok şişmanlamış ve sağlığını yitirmiş olan Müçteba Bey, Bekçi Seyfullah'a özenir ve onun gibi güçlü olmak ister.

Valinin Köyden Ayrılması Yolculuk sırasında doğanın bütün zorluklarıyla köylüler baş eder. Müçteba Bey gibi bürokratlarsa onların gücünden, bilgisinden ve tecrübelerinden faydalanırlar. Yağmurun bitmesiyle birlikte uzun süren yolculuk tamamlanır. Bekçi Seyfullah Müçteba Bey'in bölgenin kalkınması için çok çalışacağını ve onun ara sıra dinlenmek için köye geleceğini düşünür. Fakat o günden sonra köyde hiçbir yenileşme olmadığı gibi Müçteba Bey de bir daha görülmemiştir. Aradan yirmi yıla yakın bir süre (1958-1975) geçmişse de Bekçi Seyfullah zaman zaman Müçteba Bey'in köye geldiği günü hâlâ anlatmaktadır.

Temalar

Toplumsal Sınıf "Ankara'nın İşyarlari" hikâyesinde Ankara memurları ile köylü insanların mukayesesi yapılır. Şehirli tembel, şişman ve uyuşuktur. Köylü sağlam, dayanıklı ve çalışkandır" (Yanardağ 2005, 160). Tatil amacıyla Ankara'dan Bursa taraflarına gelmiş olan bürokrat, bölgede yaşayan yerlilerden büyük iyilikler ve yardımlar görür. Fakat bürokrat aradan yıllar geçtikten sonra bile bölgenin ilerlemesi ve kalkınması için hiçbir faaliyette bulunmaz.

DUVARCI ALİ USTA

Kişiler

Feyzi Almanya'ya göç etmiş bir işçidir. Hörü'nün eşidir.

Hörü Köylü bir kadındır. Feyzi'nin eşidir.

Ali Usta Hörü'yle Feyzi'nin evinin duvarını inşa eden duvar ustasıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Ali Usta'nın Hörü'nün Duvarını Yapmaya Başlaması Çocuklarıyla birlikte köyde yaşayan Hörü'nün eşi Feyzi, Almanya'ya işçi olarak gitmiş ve madende çalışmaya başlamıştır. Yıllarca ülkesine geri dönmemiş olsa da eşini ve çocuklarını unutmamış ve onlara düzenli olarak para göndermiştir. Eşinin isteği üzerine Hörü, onun gönderdiği parayla yeni bir ev yaptırmaya başlamıştır. Hörü, önceki ustaların tembelliğinden ve sürekli uyuyakalmalarından yorulmuştur. En sonunda Hörü, Duvarcı Ali Usta'yı getirir ve ondan evi bir an önce tamamlamasını ister.

Ali Usta'nın Hörü'ye Karşı Cinsel Duygular Beslemesi Duvarın yapımına başlayan Ali Usta; çocukların tembelliğinden, düzenli bir hayatının olmamasından ve zamanında Feyzi gibi Almanya'ya gidememiş olmaktan yakınmaktadır. Eşini yalnız başına bırakıp Almanya'ya gitmiş olan Feyzi'yi anlamakta zorluk çeker. Zira yalnız ve kocasından uzak kalan bir kadının cinsel ihtiyacını nasıl karşıladığını merak eder ve bu düşünceler onun tahrik olmasına sebep olur. İş sırasında uyuyakalan Ali Usta, Hörü'nün kendisiyle yatmasını istediğini görür. Fakat Feyzi'ye ihanet edemeyeceğini söyleyen Ali Usta ter içinde uyanır. Hörü, iş sırasında uyuyakalan Ali Usta'ya çıkışır. Ali Usta talihsizliğine kızar ve rüyanın ne anlama geldiğini düşünmeye başlar.

Temalar

Cinsellik “Kocasını yurt dışında olan kadınlara başkalarının kem gözle bakması Duvarcı Ali Usta' da anlatılır. Feyzi yurtdışında olduğu için bütün işlerle karısı Hörü ilgilenmektedir. Hörü'nün yeni evini yapan ustabaşı Ali Ustanın gözü Hörüdedir. Ali Usta uykunda Hörü'yü görmektedir. Tarladan dönen Hörü işçilerin çalışmadığını görünce kızar. Ali Usta da tatlı uykusundan uyanır” (Yanardağ 2005, 143). Yalnız ve savunmasız bir kadının evine gelen Ali Usta, Hörü'nün içinde bulunduğu olumsuz durumu kendi çıkarı için kullanmayı düşünür. Fakat kısa bir süre sonra, Almanya'ya çalışmak için giden dostu Feyzi'ye ihanet edeceğini ve bunun doğru olmayacağını anlayarak kötü düşünceleri zihninden kovar.

PİÇ KURUSU

Kişiler

Ahmet Yılmaz Anlatının başkarakteri on beş yaşındadır. On birinci sınıfta okulu bırakmış ve çalışma hayatına atılmıştır. Lastik işkolunda çıraklık yaparken işçi eylemlerine katılır. Bundan dolayı cezaevine atılır.

Sırrı Usta Cezaevindeki mahkûmlardan biridir.

Alparslan Cezaevinde mahkûm olarak bulunan bir doktordur.

Edip Ahmet Yılmaz'a küfreden siyasi mahkûmdur.

Emil Gazetecidir.

Diğer kişiler: Yuvalı İsmail; Gardiyan, Erman; Teğmen, Selami; Astsubay, Demirdökümden Bulancaklı Laz İbrahim vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Ahmet Yılmaz'ın Cezaevine Düşmesi Sıkıyönetim rejiminin hüküm sürdüğü dönemlerde her yaştan ve meslekten birçok kişi cezaevine atılır. Cezaevlerinin aşırı kalabalık olmasından dolayı duruşmalar oldukça kısa sürer ve sürekli birileri içeri girer veya içeriden çıkar. On beş yaşında lastik işkolunda çırak olarak çalışan Ahmet Yılmaz, katıldığı bir eylemde asker atılan kurşunla bacağından yaralanmış ve hapse atılmıştır. On birinci sınıfta iş hayatına atılıp dört arkadaşıyla birlikte gecekonduda yaşamaya başlamıştır. Solcu abileriyle yaptığı sohbetler sonucunda zaman içinde bir eylemciye dönüşmüştür.

Ahmet' Y.'nin Cezaevinden Çıkması Koğuştaki mahkûmlardan biri olan Edip, Ahmet Yılmaz'a “piç kurusu” diyerek takılır. Fakat bunu bir hakaret olarak algılayan Ahmet Y. Edip'le kavga

eder ve onu yere serer. Arbede sırasında Ahmet Y.'nin bacağındaki yara nükseder. Bacağına gerekli pansuman yapılır ve ona kimseyle kavga etmemesi gerektiği söylenir. Cezaevinde düzenlenen güreş yarışmasını Ahmet Y. kazanır. Ahmet Y. koğuştaki büyükleriyle satranç oynar. Dört buçuk ay sonra serbest bırakılan Ahmet Y., solcu büyüklerinden öğrendikleriyle hayata yeniden atılır. Onlardan çok şey öğrenmiştir.

Temalar

Güç Gerçek zamanda, Türkiye'de askerî darbelerin yapıldığı bir dönemde geçen anlatıda, insanlara yapılan haksızlıklar okurun gözleri önüne serilir. On beş yaşındayken çalışma hayatına lastikçide çırak olarak atılan Ahmet Yılmaz sol ideolojilerle tanışır. Katıldığı bir eylem sonucunda cezaevine atılır. Fakat cezaevinde tanıştığı siyasi mahkumlardan savunduğu ideolojiyle ilgili birçok şey öğrenir. Cezaevinde çok bilgili ve tecrübeli bir halde çıkar.

BABAMIN SOYLU TAZISI

Kişiler

Baba Anlatının baş kişilerinden olan baba, avlanmak amacıyla tazı satın alır.

Anne Evin günlük işleriyle ilgilenir ve tarlada çalışır.

Oğul Anlatıda anlatıcı görevini üstlenir.

Basmakçılı Habil Babaya tazı satan tüccar.

Detaylı Olay Örgüsü

Babanın Büyük Umutlarla Soylu Bir Tazı Satın Alması Üç gündür eve uğramamış olan babayı, eşi ve oğlu merak içinde beklemektedirler. Onun başına kötü bir şey geldiğinden endişe ederler. Evdeki çocuklardan bazıları hasta yatarken bazıları da harımda çalışmaktadırlar. Bir süre sonra baba, kucağında üstü örtülü bir şeyle çıkagelir. Ardından babanın, bölgenin önemli tüccarlarından olan Basmakçılı Habil'den tazı satın aldığı ortaya çıkar. Toplamda tazı için 120 lira ödemiş olan baba eşinin tepkisini çeker. Aralarında sözlü bir atışma olur. Baba, satın aldığı soylu tazının karnını ocakta pişmekte olan patatesli gömbenin yarısıyla doyurur. Ardından ona su da kaynatır. Anne, ailesini düşünmeyen, safça ve bencilce davranan eşine kızar.

Tazının Hiçbir Hayvanı Yakalamaması Ertesi sabah aile üyeleri ve köylüler harıma çalışmaya giderler. Babaysa yeni tazısıyla ava çıkar. Baba tazının birçok hayvan yakalayıp getireceğinden çok emindir. Fakat akşam vakitlerinde eve dönen babanın ellerinin boş olduğu görülür. Tazı hiçbir hayvanı yakalayamamıştır. Baba tazıyı açıklıkla cezalandırmaya kısa süre sonra da öldürmeye karar verir. Fakat aile üyeleri ona engel olurlar ve gece vakitlerinde baba uyuduğunda köpeğin karnını doyururlar. Anne, babanın köpeği geri verip parayı geri alamayacağından emindir.

Temalar

Yalan Zaman içinde yaşadığı bölgenin zengin tüccarlarından biri haline gelmiş olan Basmakçılı Habil, geçimini tarlada çalışarak ve avlanarak sağlayan babaya soylu olduğunu iddia ettiği bir tazı satar. Tazının niteliklerini dinlediğinde büyülenen baba, tek birikimi olan seksen lirayı verip kırk lira da borçlanarak tazıyı satın alır. Fakat tazıyla birlikte çıkarılan ilk avda hiçbir hayvan yakalanamaz. Bunun üzerine baba kandırıldığını anlar.

KAPLUM ETİ

Kişiler

Galip Anlatının başkarakteri barajda işçidir. Yenicelidir.

Mehmet Anlatının işçi karakterlerinden biridir.

<i>Derviş</i>	Anlatının işçi karakterlerinden biridir.
<i>Valenzi</i>	Barajda çalışan İtalyan bir ustabaşdır.
<i>Carlo</i>	Baş yetkili mühendistir.

Diğer kişiler: Tufan Bey, Hıdır; Tufan Bey'in çobanı vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Yabancıların Bölgedeki Keklikleri ve Kaplumbağaları Tüketmeleri İngiliz ve İtalyan ortaklığıyla yapımına başlanan baraj projesinde epeyce yol kat edilmiştir. Kanallar ve tüneller aracılığıyla kurulan hidroelektrik santralinde birçok asker de görev almıştır. Yalnızca Kanlı Tünel adı verilen yerde kırktan fazla işçi hayatını kaybetmiş olmasına rağmen kaybedilen her işçinin yeri kolaylıkla doldurulmuştur. Kaybedilen işçilerin yerini dolduranlardan bazıları; Galip, Mehmet ve Derviş'tir. İngiliz ve İtalyan çalışanlar zaman içinde bölgedeki bütün keklikleri ve kaplumbağaları neredeyse tüketmişlerdir. Askerliğini Amasya'da yapmış olan Mehmet, yakaladığı kaplumbağaları İzmir'den İtalya'ya göndererek ciddi miktarlarda kazanç elde etmiştir. Tiksinmesine rağmen Galip, bir kaplumbağa yakalayıp yemeye karar verir. Fakat bölgede keklik ya da kaplumbağa bulmak oldukça zorlaşmıştır.

Üç Arkadaşın Yabancıların Bulduğu Kaplumbağayı Yemeleri Ustabaşı Valenzi ve Başmühendis Carlo üçlüden bir kaplumbağa yakalamaları isterler. Fakat Galip yakalayacağı kaplumbağayı yemekte kararlıdır. Valenzi'nin bir kaplumbağa yakalayıp taşla bağladığını fark eden Galip, onu gizlice alır. Valenzi Galip'in kaplumbağayı aldığını anlar. Fakat Galip Valenzi'ye kaplumbağayı geri vermeyi reddeder. Akşam vakitlerinde üç arkadaş kaplumbağayı pişirip yer.

Temalar

Hırs "Kaplum Eti, bir şantiyede çalışan yabancı işçilerin kaplumbağa ve keklik etine olan düşkünlükleri ve Türk işçilerinin de kaplumbağa etini denemek istemelerini anlatan bir hikâyedir" (Yanardağ 2005, 135). Dünyanın farklı yerlerinden gelen ve sömürgeci ulusların vatandaşları olan yabancı beyaz yaka işçiler, çalıştıkları bölgedeki keklik ve kaplumbağa gibi hayvanları zaman içinde tüketmişlerdir. O bölgede yaşayan yerli bir işçiye ilk defa bir kaplumbağa yemeye karar verir.

DELİŞEKER

Kişiler

<i>Şeker</i>	Anlatının çocuk başkarakteri aynı zamanda anlatıcı görevini üstlenmektedir.
<i>Çilli Feride</i>	Şeker'in arkadaşdır.
<i>Doğan</i>	Göçmen Recep'in oğludur.

Diğer kişiler: Badış Gülsüm, Kâmile vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Delişeker'in Kendi Adından Hoşlanmaması Ailesinden habersiz bir şekilde ormana kaçmış olan Delişeker, ulu ağaçların arasında ilerlemektedir. Bir erkek olarak kendisine şeker adının verilmesine çok içerlemektedir. Fakat babası şekerini çok sevdiği için ona bu adı vermiştir. Fakat arkadaşları Şeker'e, bazı davranışlarından dolayı "Delişeker" diye hitap etmeye başlamışlardır. Kendisine hitap ediliş şekline rahatsızlık duyduğu gibi anlatı kişisi, aynı zamanda altına işemekten de korkmaktadır.

Delişeker'in Altına İşemesi Ormanda gezinirken ladin ve ardıç ağaçlarıyla konuşur. Ağaçlar Şeker'e işeyeceklerini söyleyip ondan arkasını dönmesini isterler. Aynı zamanda Şeker, birçok arkadaşını da işerken görür. Çişi gelmiş olmasına rağmen işememekte ısrar eden Delişeker, eve gidip çişini yapmaya karar verir. Fakat kısa bir süre sonra Şeker altına işediğini fark eder. Uykuda olan

Şeker uyanır. Sabah olmasını ve ebeveynlerinin onu altına işemiş bir halde bulmamalarını ister. Fakat aynı zamanda bundan korkar.

Temalar

Korku *Delişeker* adlı kısa öykü aracılığıyla, küçük bir çocuğun yaşadığı kendi üzerine işeme ya da altına çiş yapma korkusu anlatılmıştır. Aynı zamanda Şeker adlı çocuk karakter aracılığıyla küçük çocukların nelere öfkelenedikleri, nasıl öfkelenedikleri, nelerden korktukları ve nasıl korktukları okura yansıtılmıştır. Hayal dünyası oldukça geniş olan Şeker'in korkuları ve düşünceleri rüyalarına işlemiştir. En büyük korkularından biri olduğu için uykusunda kendi altını ıslattığını görür.

KÖR HAMDİ'NİN HOROZU

Kişiler

<i>Kör Hamdi</i>	Anlatının başkahramanıdır. Köylüdür.
<i>Settar</i>	Muhtarın oğludur. Anlatının olumsuz karakteridir.
<i>Ali</i>	Berberdir.
<i>Kozlucalı Hasan</i>	Şofördür.
<i>Gümüşişgöz Hüsamettin</i>	Yolcudur.

Detaylı Olay Örgüsü

Hamdi'nin Horozunun Başının Kesilmesi İnegöl dolaylarındaki bir köyde yaşayan Hamdi'nin bir gözü doğuştan kördür. Kaplıcalarda çalışan köylü işçiler tatil zamanlarında memleketlerine dönmektedirler. Sabuna ihtiyacı olan Hamdi, horozlarından biri satmaya karar verir. Bundan dolayı "Çelik Palas" olarak anılan kahvehanenin önünde kasabaya gidecek bir araç beklemeye başlar. Onu gören muhtarın büyük oğlu Settar, Berber Ali'den bir ustura alıp beklemeye başlar. Hamdi'ye şaka yapmak isteyen Settar, onun horozunun başını araca binmek üzereyken keser.

Hamdi'nin Settar'dan Horozun Parasını Alması Gözlerinden biri görmeyen Hamdi horozun öldüğünü uzun süre fark etmez. Yolculardan birinin onu uyarması üzerine köye geri döner ve horozu öldüreni kahvehanede aramaya başlar. İşçilerden biri Hamdi'ye horozu öldürenin Settar olduğunu işaret eder. Settar, önündeki masaya horozun başını ve usturayı koyarak Hamdi'yi tehdit eder. Durumu alttan alan Hamdi Settar'dan ölen horozun karşılığında para ister. Settar Hamdi'nin 30 liraya kadar fiyat yükseltmesini kabul eder. Fakat 40 lira isteyen ve istediği meblağı elde etmekte kararlı olan Hamdi, masanın üstündeki usturayı alır ve Settar'a doğrultur. Böylece Hamdi Settar'dan 40 lira almayı başarır. Hamdi'nin bu davranışı herkesi şaşırır.

Temalar

Onur "Kör Hamdi horozunu pazara satmaya götürmektedir. Minibüse binmek için kuyrukta beklerken Settar hissettirmeden horozun başını keser. Kör Hamdi etrafındaki insanların gülmesiyle durumu anlar. Kör Hamdi bıçak tehdidiyle horozu Settara oldukça iyi bir fiyata satar. Settar yaptığı eşek şakasının sonucunda zarara uğrar" (Yanardağ 2005, 125-126). Hamdi, hem horozunun başını kesen hem de kendisini tehdit eden Settar'ın onun kendi usturasıyla tehdit eder. Ölen horozun karşılığında istediği meblağı almayı başarır. Gücün temsilcisi olan ustura; Settar'ın elindeyken adaletsizlik Hamdi'nin elindeyken adalet için kullanılır.

ZARİFE

Kişiler

Zarife Anlatının başkarakteri olan Zarife kırklı yaşlarındadır ve bir lokantada çalışmaktadır. Hasta olan eşi Mercan'la ilgilenir.

Mercan Zarife'nin eşi olan Mercan, bir kaplıcanın girişinde biletçi olarak çalışmaktadır.

Detaylı Olay Örgüsü

Mercan'ın Rahatsızlığının Şiddetlenmesi Kırklı yaşlarına erişmiş olan Zarife, Bursa'daki bir lokantanın ihtiyaç duyduğu erzakları tedarik etmektedir. İki kızı da evlenmiş olduğu için eşiyile birlikte yaşamaktadır. Bir kaplıcada otelde konaklamayan müşterilere bilet kesen eşi Mercan, kemiklerindeki kireçlenmeden ve ağrılarından şikâyet etmektedir. Aldığı ücretlerin para üstünü verirken Mercan'ın müşteriler tarafından oldukça yorgun olduğu fark edilir. Zarife Mercan'a elinden geldiğince maddi ve manevi olarak destek olmaya çalışır.

Zarife'nin Mercan'la İlgilenmesi Tosununu dışarıya çıkararak Mercan, elindeki ipele beraber tosunun arkasından sürüklenmeye başlar. Akşam vakitlerinde kendini kaybeden tosun evden oldukça uzaklaşır ve tarlalara girer. Tosunun sürüklenmesinden dolayı yorgun düşen Mercan ona karşı direnmekten vazgeçer. Bir tarlada uyuyakalan Mercan, sabah vakitlerinden uyanır ve eve gittiğinde herkesin gözyaşları içinde onu beklediğini görür. Ardından hastalığı şiddetlenen Mercan, Zarife tarafından Ankara, İzmir ve İstanbul'daki en iyi doktorlara götürülür. Tedavi için yüklü miktarlarda para harcanmış olsa da Mercan tam olarak iyileşemez. Bağırsak sinirleri zedelenmiş olan Mercan en fazla yarım saat sonra tuvalet yapmaya ihtiyaç duyar. Fakat her şeye rağmen Zarife Mercan'la ilgilenir.

Temalar

Umursama İşçi sınıfına mensup olan ve hayatlarını emekleriyle kazanan Zarife ve Mercan çifti, karşılaştıkları bütün zorluklara rağmen birbirlerine destek olurlar. Bağırsaklarındaki sinirlerle ilgili önemli bir sorun yaşayan Mercan, bütün müdahalelere rağmen tam olarak sağlığına kavuşamaz. Bütün olumsuzluklara rağmen Zarife Mercan'a sahip çıkar ve onunla ilgilenir. Hasta eşine bakar ve onun tedavisi için büyük fedakarlıklar yapar. Eşinin tedavisi için kızlarının çeyiz paralarını doktorlara verir.

KUZLUSAY CAMİSİ

Kişiler

Mevlüt Anlatının başkarakteri, Belediye Fen İşleri Müdürlüğü'nde odacı olarak çalışmaktadır.

Fikriye Mevlüt'ün eşi ve AP Kadın Kolları'nın en önemli üyelerinden bir tanesidir.

Hayri Belediye Fen İşleri Müdürlüğü'nün yeni müdürüdür.

Mehmet Karaörenli karakter odacılıktan memurluğa yükselmiştir.

Nevzat Bey Fen İşleri'nin eski müdürüdür.

Detaylı Olay Örgüsü

Mevlüt'ün Kentlileşmesi Beş yıl boyunca Sağlık İşleri'nde çalıştıktan sonra Mevlüt, Fen İşleri Müdürlüğü'ne geçmiş ve müdürün odacısı olarak çalışmaya başlamıştır. Eşi Fikriye'nin ısrarları ve onun tarafından sürekli başkalarıyla kıyaslanması üzerine Mevlüt şehre göç etmiş ve eşinin ısrarı üzerine siyasi ilişkiler kurarak memur olmuştur. Evidireşe köyünden kente göç ettikten sonra Mevlüt'le Fikriye çıkar elde etmek amacıyla siyasi partilere üye olmuşlardır. Halk Partisi'nde görev aldıktan sonra Adalet Partisi'ne geçen Fikriye, partinin kadın kollarının vazgeçilmez üyesi haline gelmiştir.

Mevlüt'ün Yatırım Planlarının Suya Düşmesi Kuzlusay Cami Yaptırma Derneği'ne başkanlık etmeye başlayan Mevlüt, belediyenin kentin doğu yakasında yatırımlar yapmaya başlayacağını duyarak o bölgeden bir arsa satın almıştır. Dernek aracılığıyla her kesimden yardım toplayıp araziye genişletmiş ve cami inşaatına başlamışlardır. Fakat Belediye Fen İşleri seçimlerini eski müdürün kaybetmesi ve yerine Hayri'nin gelmesiyle bütün planları altüst olmuştur. Yeni yönetimle birlikte belediye yatırımları kentin batı yakasına kaydırmıştır. Müdürün odasında yeni iskân politikasıyla ilgili bildiri okuyan Mevlüt'e inme iner. Bütün çabaları ve emekleri boşa gitmiştir. Sonraki seçimlerde

Hayri'nin kaybetmesi için çalışmayı düşünse de geçirdiği inmeden sonra yürüyecek gücü bile kalmamıştır.

Temalar

Açgözlülük "Paragöz Mevlit Efendi'nin cami inşaatına başlaması, bunu para için yapması, camiye yapılan bağış ve yardımların kesilmesiyle üzüntüden felç olması *Kuzlusay Camii*'nde anlatılır" (Yanardağ 2005, 160). Köyden kente göç edip kurduğu siyasi ilişkilerle zenginleşmeye ve rant kazanmaya çalışmış olan Mevlüt'ün, memur olarak çalıştığı Belediye Fen İşleri müdürünün değişmesiyle birlikte bütün planları suya düşer. Kurmuş olduğu dernek aracılığıyla toplanan paralarla cami yaptırmayı amaçlayan Mevlüt, imar ve iskân planlarının değişmesiyle birlikte büyük hayal kırıklığına uğrar. Planlarının suya düşmesiyle birlikte büyük bir üzüntü yaşar inme geçirir.

DERS PARASI

Kişiler

Selim Gürkaynak (Açık/Sosyal) Anlatının başkarakteri lastik fabrikasında işçidir. 1950'li yıllarda Komünist bir ülkeden ana vatana geri göç etmiş Eskişehirli bir ailenin oğludur. Meliha'yla evlendikten sonra üç çocuğu olmuştur. Fabrikada çalıştığı dönemlerde sol ideolojiyle tanışmış ve sendikanın en ateşli üyelerinden biri haline gelmiştir. Kızı Elif'in iyi bir eğitim alması için elinden geleni yapar ve ailesini mutlu etmeye çalışır.

Bilinçli Lastik fabrikasında çalışan başkarakter, sınıf bilincine sahiptir: "Babası bırakıp kızı alıyordu sözü. İki de devrimci Allah versin. Ay geçip, yıl geçtikçe de artıyor sözcükleri" (Baykurt 2015, 147).

Endişeli Üniversitede okuyan kızının sokak çatışmalarında zarar görmesinden endişe eder: "Dinledin değil mi radyoyu? Yok kötü bir haber değil mi?" (Baykurt 2015, 149).

Dürüst "(...) sıkı tutundu arkadaşlarına. Kimseye kalleşlik etmedi, kimseyi satmadı, üç kuruşluk çıkar için kuyruk sallamadı işverene, işveren temsilcisine; buraya kadar yürüttü geldi" (Baykurt 2015, 150).

Umutlu "Şimdi sen diyorsun bu uğraşmalardan bir şey çıkmaz! Her toplu sözleşmede birkaç kuruş zam aldığımız gibi, her grevde de birkaç adım ileri gidiyoruz haberin olsun! Yalın gözle bakınca anlaşılmaz o! Birikir birikir de güm diye patlayıverir! İnsanların çoğu bu patlamanın neden olduğunu bilemez; bu çabaların birikiminden olmuştur yüzde yüz!" (Baykurt 2015, 150).

Mahcup Vefat eden kızına fizik dersi vermiş olan Selim'in ücretlerini ödemediğini hatırladığında oldukça mahcup olur: "Selim Gürkaynak nasıl bakacaktı öğretmenin yüzüne? "Bol bolamat paraların içinde mi yüzmekte adamcağız? İki saat sana, üç saat bana ders verecek de, doğrultacak çocuklarının geçimini!" Açtı kapadı gözlerini, "Ayna dürbün gibi anımsım şimdi: Biz o paranın 400'ünü vermedik Selim!" dedi. Hiç gereği yokken mutfığa girdi çıktı, kaçtı, uzaklaştı kocasının önünden" (Baykurt 2015, 157).

Meliha Gürkaynak Selim'in eşi olan kadın karakter Hundukadın Camisi imamının kızıdır. Üniversitede öğrenci olan kızı Elif'in sokak çatışmalarında vurulmasından endişe eder.

Elif Gürkaynak Selim ile Meliha çiftinin Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenci olan kızlarıdır. Devrimci ideolojiyi benimsemiş olan Elif, üniversitedeki sağcı grupların baskısından yakınmaktadır.

Şükrü Hoca Elif'e iki yaz boyunca fizik dersi vermiş olan öğretmendir. Ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarına ders vermeye kendini adamıştır.

Emel Gürkaynak Gürkaynak çiftinin lise öğrencisi olan kızlarıdır.

Hikmet Gürkaynak Gürkaynak çiftinin Erkek Sanat'ta okuyan oğullarıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Gürkaynakların Üniversite Öğrencisi Olan Kızları Elif İçin Endişelenmeleri Gürkaynak ailesi Seksekli'deki gecekondularından birinde yaşamaktadır. Meliha G.'nin babası Bursa'nın Hundukadın Camisi'nin eski imamlarından. Bundan dolayı inançlı ve dini bütün bir insan olarak büyümüştür. Eşi Selim G. ise 1950'li yıllarda vatana geri göç etmiş bir göçmendir. Komünist ve yabancı bir ülkeden gelmiş olmasının baskısını daima hissetmiştir. Lastik fabrikasında işçi olarak çalışır ve kısa sürede oradaki en önemli işçilerden biri haline gelir. En büyük kızları olan Elif G. bir yıl İstanbul'da sevmediği bir fakültede okuduktan sonra babasının ödediği harç parasıyla yeniden sınava girip Hacettepe Üniversitesi'ni kazanmıştır. Selim ile Elif devrimci düşünceler ve hareketlerle yakından ilgilenmektedirler. Aralarında hararetli tartışmalar olur. Meliha'yla Selim, Elif'in sağ-sol çatışmalarına kurban gitmesinden endişe ederler. Meliha Elif'in başına kötü bir şey gelmemesi için fırsat buldukça tanrıya dua eder.

Çatışmaya Kurban Giden Elif'in Gömülmesi Bir sabah televizyonda Hacettepe Üniversitesi öğrencileri arasında silahlı çatışma yaşandığı haberi duyulur. Elif G. çatışma sırasında vurulmuştur. Devamlı olarak sağcı öğrencilerin baskısı altında kalmaktan şikâyet etmiş olan Elif'in başına en sonunda korkulan şey gelir. Haberi alan aile üyeleri yaşadıkları üzüntüyle fenalaşırlar. Komşular ve işçiler onların yardımına gelirler. Gürkaynaklar işçilerin ve sendikacıların yardımıyla Elif'in cenazesini alıp toprağa vermeyi başarır. Cenaze sırasında Şükrü Hoca'yla karşılaşan Selim, Elif'in iki yaz boyunca ondan fizik dersi aldığını ve ders ücretinin 400 lirasını ödememiş olduğunu fark eder. Bunun üzerine işçiler ve komşular ders parasını kendi aralarında toplayıp Selim'e verirler. Selim de bir mektup aracılığıyla parayı Şükrü'ye iletir. Hayatı boyunca işçi çocuklarının okumalarına kendini adanmış olan Şükrü parayı kabul etmek istemez. Fakat parayı geri göndermeyi de doğru bulmadığı için onu Lastik-İş grev fonuna bağışlar.

Temalar

Umursama “*Ders Parası* adlı hikâyede İşçi Selim ve ailesi anlatılır: İşçi Selim sol görüşlü bir kişidir. Kızı Elif de aynı görüşleri paylaşmaktadır. Hacettepe Üniversitesi'nde çıkan olaylarda Elif'in öldüğü haberini radyodan öğrenir. Babası sendika arkadaşları ile Ankara'ya cenazeyi almaya giderler. Cenaze memleketinde gösteriyle gömülür. Elif, Şükrü Hocadan özel dersler almıştı. Babasının da biraz borcu kalmıştı. Ders ücretinin ödenip ödenmediği konusunda şüpheye düşerler. Şükrü Hoca gönderilen ücreti iade eder. Şükrü Hoca ders parasını Elif'in adına Lastik-İş'in grev fonuna yatırıp, işi çözümler” (Yanardağ 2005, 192).

KALEKALE

Kişiler

Kalekale (Açık/Duygusal) Anlatının çocuk başkarakteri babası ve diğer şoför tanıdıklarına özendiği için büyüdüğünde şoför olmak istemektedir. Bir çocuk olarak kamyon kullanmayı takıntı haline getirmiş olan Kalekale gizlice babasının kamyonunu kullanır. Yaptığı hata sonucunda babasından şiddet görmekten korktuğu için saklanır. Babası tarafından affedildiğinde suçsuz olduğunu iddia etse de babası onun yalan söylediğini anlar. Anlatı boyunca Kalekale çocuksu hevesleri yazar tarafından gerçekçi uygulamalar ışığında okura yansıtılır.

Afacan “Kalekale, baktı babası evde yok, anası da ekmeğin başında; koyunları ağıla katıp koştu... Çıktı direksiyonun başına, boncukları sallanıyordu kamyonun” (Baykurt 2015, 160).

Arzulu “Yaş geldi gözlerinden. Aldırmadı. Öyle istekliydi ki! Köyün içinden korulara sürecekti dosdoğru. Sonra biçilmiş tarlaların arasından yukarlara çıkacaktı” (Baykurt 2015, 160).

Sabırsız “Elindeki yağlı ekmeği yarı edince yürüdü. “Dur! Dur! Bir daha yapayım, nere gidiyorsun?” (Baykurt 2015, 161).

Korkak Kamyonla eve çarpması sonucunda şok geçirir: “Sıtma tutmuş gibi titriyordu çocuk. Öldürücü bir pişmanlığın içindeydi” (Baykurt 2015, 163).

Kurnaz “Yedi yıldır küstü babası Molla Mehmet Hoca’yla. Onun için hiç gitmiyordu camiye. En uygun yer camiydi. Babası toparlanmadan kalkıp koştu, daldı içeriye” (Baykurt 2015, 167).

Kulakçı Salim Kalekale’nin kamyon şoförlüğü yapan babasıdır.

Güldane Kalekale’nin annesidir.

Kürüş İbrahim Kalekale’nin kamyonla çarptığı evin ve ahırın sahibidir.

Molla Mehmet Hoca Kulakçı Salim’in küstüğü cami imamıdır.

Zekiye Kalekale’nin teyzesidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Kalekale’nin Kamyonla İbrahim’in Evine Çarpması Babasının evde olmamasını fırsata çevirmek isteyen Kalekale, gizlice kamyonu alıp sürmeye karar verir. Annesi Güldane’ye belli etmeden yemek sırasında babasının ceketindeki anahtarları alır. İlk fırsatta kendini kamyonu atan Kalekale kontağı çalıştırıp aracı sürmeye başlar. Tanıdığı şoförlere özendiği için gelecekte şoför olmayı hayal etse de babası onun çoban olmasını istemektedir. Heyecanlı bir halde tarlaların arasında araçla ilerleyen Kalekale, kızlar ve arkadaşları tarafından görülmek ister. Eve geri dönüş yolunda fren yerine gaza basan Kalekale aracın kontrolünü kaybeder ve Kürüş İbrahim’in eviyle ahırına çarpar. Çarpmanın etkisiyle şoka giren Kalekale’yi İbrahim’in karısı araçtan çıkarır. Oğlunun babası tarafından dövüleceğinden emin olan Güldane onu kız kardeşinin evine gönderir.

Salim’in Kalekale’nin Peşine Düşmesi Olanlardan haberdar olan Kulakçı Salim hışımla köye gelir. Başlangıçta oğluna sahip çıkamayan eşini dövmeyi düşünse de bir süre sonra onun suçsuz olduğuna kanaat getirir. Ardından Kalekale’yi cezalandırmaya karar verir. Eve varan Salim, köylü çocuklardan birinden Kalekale’nin teyzesinin evinde saklandığını öğrenir. Salim’in eve doğru geldiğini gören Zekiye Kalekale’yi gübrelikten kaçıır. Ardından Kalekale, babasının yıllar önce küstüğü Molla Mehmet Hoca’nın imamlık yaptığı camide saklanmaya karar verir. Camiye girmemeye büyük yemin etmiş olan Salim, camiye girmektense Kalekale’yi dövmekten vazgeçer ve onu dövmeyeceğine söz verir. Babasının sözüne güvenen Kalekale camiden çıkar ve babasıyla birlikte evin yolunu tutar. Kulakçı Salim Kürüş İbrahim’e Gökçeyaka’dan usta getirip bir an evvel evi onartacağını söyler. Borçlarını henüz ödeyememişken ev ve araba masrafı çıkması onu zor duruma sokar. Kalekale Kulakçı Salim’e suçsuz olduğunu söyler. Kulakçı Salim Kalekale’ye yalan söylediği için kızar.

Temalar

Takıntı “*Kalekale* adlı hikâyede Kalekale isimli çocuğun merakı ve ailesinin başına açtığı işler anlatılır: Kalekale babasının kamyonunu sürmeyi çok istemektedir. Babası ise oğlunun şoför değil de çoban olmasını istemektedir. Kalekale kimseye sezdirmeden kamyonun anahtarını alır. Kamyonu çalıştırır ve köyün içine dalar. Önüne çıkan arabaya çarpmamak için İbrahim’in evine çarpar. Kalekale korkudan camiye saklanır. Babası imamlık küs olduğu için camiye giremez. Babası dövmeyeceğine dair söz verir, birlikte eve giderken hala suçun kendisinde olmadığını söylüyordu” (Baykurt 2015, 182-183).

Kaynakça

Baykurt, Fakir. *Kalekale*. 4. İstanbul, Beyoğlu: Literatür Yayınları, 2015.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt’un Hikaye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2005.

Yanardağ, Mehmet Fetih. «*Fakir Baykurt’un Hikayelerinde Tema*.» Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007: 227-263.